

Конституційно-правовий вимір національної безпеки України

Андрій Безкровний

аспірант,

кандидат юридичних наук, доцент,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: bezkrovnyiav@krok.edu.ua

На сучасному етапі розвитку української держави тема розподілу влади та посилення її відповідальності перед виборцями стає як ніколи актуальною. Саме без цього сьогодні стає неможливим процес подальших реформ всіх сторін українського життя на шляху до інтеграції в загальноєвропейське та загальносвітове суспільство. Враховуючи це, поняття парламентаризму в нашій країні набуває більш якісного та ключового характеру як основи розвитку демократії [1].

Із здобуттям Україною незалежності в серпні 1991 року їй було надано вперше за багато років бездержавного існування реальний шанс розвинути і затвердити власні демократичні інституції. Значним поштовхом у цьому напрямку стали такі доленосні події останнього часу як «Помаранчева революція» (листопад 2004 – лютий 2005 рр.), отримання Україною статусу країни з ринковою економікою та її запрошення в лютому 2008 року до вступу до Світової організації торгівлі (СОТ), «Революція гідності» (листопад 2013 – лютий 2014 рр.), дострокові президентські та парламентські вибори у 2014 році. Саме ці події стали початком реальних перетворень суспільно-політичного життя України, зміни підходів до державного будівництва, посиленням ролі громадянського суспільства на шляху до розвитку демократичної та правової держави.

Досить часто парламентаризм як елемент політичної структури держави розглядають крізь призму організації найвищих органів влади і ототожнюють з парламентською республікою, в якій на відміну від президентської республіки посади голови держави і голови уряду роз'єднані між собою і обираються безпосередньо парламентом. Проте це не дає можливості ставити під сумнів ту важливу роль, яку відіграє парламент і парламентаризм за умов президентської чи змішаної (як в Україні) республіки.

В той же час, варто відзначити, що за результатами оцінки громадянами України парламенту, було встановлено невисокий рейтинг довіри та громадського авторитету до нього. Підтвердженням цьому можуть служити події, які сталися у серпні 2015 року, коли під час мітингу біля Верховної Ради України одним із мітингувальників було кинута бойову гранату у військовослужбовців, які охороняли адміністративну будівлю законодавчого органу.

Крім того, поряд з проявами внутрішньої агресії, які наразі є непоодинокими, Україна переживає досить важкий етап свого розвитку, оскільки Російська Федерація в порушення фундаментальних принципів двостороннього права, двосторонніх угод, засад добросусідства і партнерства окупувала частину української території – Автономну Республіку Крим і місто Севастополь та

розпочала проти України агресію з метою подальшого утримання нашої держави в політичній та економічній залежності. Росія вдається до спроб підірвати єдність демократичного світу, який підтримує боротьбу Українського народу за свободу та європейські цінності, продемонструвати неефективність системи міжнародної безпеки та відновити світовий порядок, що сформувався після закінчення Другої світової війни.

Як наслідок через значні людські та територіальні втрати, збільшення рівня безробіття, погіршення рівня життя, освіти та охорони здоров'я, українська держава переживає важку кризу, вирішити та подолати яку необхідно як зусиллями органів державної влади так і кожним українським громадянином окремо.

При цьому, варто зважати на те, що основні елементи системи забезпечення національної безпеки України були закладені ще за радянських часів, але процес її формування, що розпочався з моменту отримання державою незалежності, не завершився і донині, а сама система не позбавилася остаточно застарілих радянських рис.

Відтак, в умовах докорінних змін зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі Україна потребує нової моделі забезпечення національної безпеки, оскільки без розробки і впровадження цілеспрямованої системної державної політики захисту національних інтересів та належних механізмів її реалізації на порядку денному може постати питання про існування України як цілісної і суверенної держави. Основним механізмом реалізації вказаної політики є державне управління у сфері забезпечення національної безпеки.

Отже, актуальність теми зумовлена проблемами, які виникають при розбудові системи забезпечення національної безпеки, яка б могла належним чином реагувати на небезпечні тенденції, пов'язані з сепаратизмом, тероризмом, воєнними діями, а також кризовими процесами в економіці, фінансах, соціальній сфері протидією політичному екстремізму, злочинності, природним і техногенним аваріям тощо на сучасному етапі розвитку України. При цьому без парламентаризму немає демократії, отже, якщо ми будемо демократичну систему влади, то серцевиною її має стати цивілізований парламентаризм.

Дослідженню проблем системи забезпечення національної безпеки в контексті соціального виміру в Україні, а також ролі парламентаризму в цій системі, присвячені роботи багатьох вітчизняних науковців, політиків та громадських діячів. Так, у магістерській роботі використані наукові дослідження таких українських вчених-юристів, як: Горбуліна В.П., Древалю Ю.Д., Журавського В.С., Резнікова О.О., Цюкало В. Ю., Паливоди В. О., Сергієнка М.Г., Ситника Г.П., Шаповала В. М. та інших.

Проте, варто зауважити, що найчастіше у вітчизняних наукових дослідженнях зустрічається аналіз безпекового становища України, в той час як роль парламенту, при цьому досить часто не досліджується, а вивчається окремо. В той же час практично відсутнє комплексне, всебічне дослідження системи забезпечення національної безпеки в контексті соціального виміру України, та з

відображенням ролі та завдань парламенту в цьому процесі.

Висновки. Розвиток Української держави в перехідний період пов'язаний з руйнацією традиційного способу життя, усталених соціальних практик, моральних норм і цінностей. Водночас цей процес відбувався в контексті глобальних суспільних перетворень, зумовлених трансформацією розвинених західних країн у постмодерні суспільні утворення, що значно ускладнило проблему легітимації правових норм і політичних рішень. В українському суспільстві це проявилось у суперечливих формах його модернізації.

Процеси становлення і розвитку парламентаризму в Україні є визначальними для розвитку держави. Зміст цих процесів забезпечує не тільки демократичне наповнення державотворення, а і його реальність у цілому. Вивчення становлення і розвитку парламентаризму потребує дослідження у сферах різних наук в тому числі – державного управління.

парламентаризм – представницькі засади в управлінні, система взаємодії держави і суспільства, в якій вагоме місце належить парламенту, будучи вищою якістю парламенту, не може бути поза парламентом.

Наявність парламентаризму в будь-якій країні визначається саме наявністю сильного, дієвого, авторитетного парламенту та забезпечує провідне місце загальнонаціонального представницького органу у механізмі державного управління країною.

Становлення суспільно-політичного явища парламентаризму історично зумовлене суспільно-політичним розвитком країн світу та пов'язане із формуванням сучасної державності.

Становлення основ демократичної, правової, соціальної держави – конституційний принцип державотворчого процесу в Україні. Проте на шляху його втілення необхідно подолати значні труднощі та бар'єри, що гальмують просування нашого суспільства вперед.

Серед чинників, які ускладнюють цей процес – незбалансованість елементів політичної системи, суперечності та конфлікти, що періодично загострюються між гілками влади та політичними інститутами. Одну з головних ролей у непростих відносинах між органами державної влади відіграє Верховна Рада – парламент України. Конфліктність і перманентний стан напруги між виконавчою та законодавчою гілками влади зумовлені низкою об'єктивних і суб'єктивних причин, серед яких: неструктурованість суспільних інтересів за політичними ознаками, брак сталого виборчого законодавства, недовершеність судово-правової та адміністративної реформ тощо. Усе це свідчить про те, що не лише окремі елементи, а й уся політична система країни потребує вдосконалення через науково обґрунтовану концепцію її реформування.

Український парламент залишається єдиним органом народного представництва і згідно статті 75 Конституції України «єдиним органом законодавчої влади в Україні» [2].

В той же час показовим є те, що становлення і розвиток парламентаризму в Україні історично здійснювались у руслі загальносвітових процесів і напряду

пов'язані з українським державотворенням.

В Україні сьогодні треба продовжити процес утвердження демократичних інститутів, чітко розмежувати гілки влади, посилити їх контроль та відповідальність за результати діяльності, забезпечити наявність представництва громадян в усіх органах влади.

Внутрішній потенціал парламентаризму ще не цілком розвинутий в Україні. В першу чергу йде мова про його невикористану роль в інтеграції населення і управлінських прошарків у загальну мережу традицій і правил парламентського життя, консолідації суспільства, конструктивному врегулюванні політичних конфліктів та зміцненні політичних систем за допомогою мобілізації населення на підтримку демократичних інститутів.

Список використаних джерел

- 1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.*
- 2. Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 № 55-XII // Відомості Верховної Ради УРСР, 1990, № 31. – Ст.429.*